

توسعه نفوذ ایران در جهان

ایران با احیای روابط با کشورهای منطقه و برقراری ارتباط با دولت‌های فرامنطقه‌ای در حال توسعه عمق استراتژیک خود است

۱۸

تغییر جهت سیاست خارجی به نفع مردم

دولت با احیای روابط با دیگر کشورها چه اهدافی را دنبال و چه مزیت‌هایی را برای کشور ایجاد کرده است

۲۰

همیشه در سیاست

جایگاه ایران در نظم جدید جهانی

نشانه‌های فروپاشی نظم نوین جهانی به روایت غربی‌ها و آغاز شکل‌گیری نظم جدید جهانی بر مبنای واقعیت‌های میدانی

گزارش

حمیدرضا بوجاریان

روزنامه‌نگار

کنار گذاشته شدن دلار از مبادلات تجاری بر برخی کشورهای دنیا، کاهش رتبه تولید علم در آمریکا و عبور برخی کشورها در تولید علم از ابر قدرت علمی

دنیا با حضور نظامی کشورهای دیگر در نزدیکی قلمرو آمریکا و اروپا در عین تهدیدهای پوشالی علیه این حضور و نیز دست‌زدن برخی کشورها که تا دیروز مطیع در افزایش تولید بنزین برای نجات ابر قدرت‌ها بودند برای جلوگیری از افزایش بهای نفت، نشانه‌هایی است که هیمنه نظام تک‌قطبی را تخریب کرده و ادعای ابر قدرت را در جهان به ادعایی عبث

تبدیل کرده است. اما با کدامین دلیل و نشانه می‌توان شکست ادعای ابر قدرت‌ی جهان را که آمریکا آن را به مردم جهان القا کرده است، رد کرد؟ جایگاه ایران در نظم جدیدی که با شکست نظم نوین جهانی به روایت آمریکا در حال شکل‌گیری است، چیست؟ برای پاسخ به این سؤال و سؤالاتی دیگر در این باره، گزارش پیش رو را بخوانید.

ورود به حیاط خلوت

نظام سلطه تلاش کرده حضورش را در دنیا تثبیت کند. این تثبیت در تاریخ یا با کودتا علیه کشورها یا اادار کردن دولت‌ها به همکاری با آنان پیگیری می‌شد. شکست طرح کودتای براندازی دولت ونزوئلا و تبدیل این کشور به یکی از رقبای آمریکا، سقوط بی‌سابقه روابط میان آرژانتین و آمریکا، شکست هواداران نزدیک به آمریکا در انتخابات شیلی و نزدیکی بسیاری از کشورهای حوزه آمریکای لاتین به ایران را می‌توان بخشی از شکست هژمونی آمریکا و تثبیت جایگاه ایران در نظم جدید جهانی دانست.

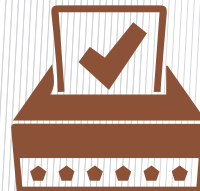
افول سلطه دلار در جهان

۱۶ فروردین ماه ۱۴۰۲ روزنامه فرانسوی فیگارو نوشت: اکثر کشورهای جهان به کنار گذاشتن دلار تمایل دارند و این روند غیرقابل بازگشت است. «گر بستانا جور جیوا»، مدیر اجرایی صندوق بین‌المللی پول نیز از آغاز حذف تدریجی دلار از مبادلات تجاری در جهان خبر داد. الکساندر پانکین، معاون وزیر خارجه روسیه از آغاز حذف دلار از مبادلات ارزی این کشور به همراه چندین کشور دیگر خبر داده است. چین، هند، ترکیه و ایران نیز در کنار روسیه، دلار را از مبادلات خود حذف کرده‌اند؛ اقدامی که به تضعیف ارزش دلار منجر شده است.

سقوط دمکراسی

انتخابات سال ۲۰۲۰ در آمریکا تلاش‌ها برای سرپوش گذاشتن بر شکاف عمیق ایجاد شده در سبب زمین‌پانگی‌ها را نقش بر آب کرد. ترامپ که خود را بازنده می‌دید، از هوادارانش خواست به سمت پایتخت بروند و اطمینان حاصل کنند که محبت انتخابات تأیید نمی‌شود. این در حالی بود که مایک پنس، معاون او از این اقدام اعلام برائت کرد و حاضر به همراهی با او نشد. هواداران ترامپ با ورود به کنگره آن را تسخیر کردند. دامنه این ماجرا حتی به مراسم تحلیف باین نیز کشیده شد. ترامپ حاضر به حضور در این مراسم نشد. مسئله‌ای که نشان داد دموکراسی تنها نمایشی است که مدعیان دفاع از آن بازی می‌کنند و خود عملاً اعتقادی به مفهومی ندارند.

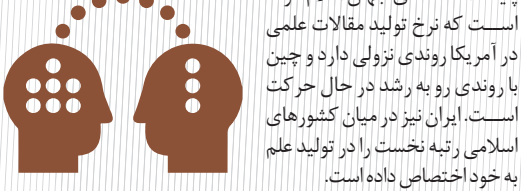
ایران؛ قدرت نوظهور

روندهایی مانند «انتقال مرکز ثقل قدرت» از غرب به شرق، تبعاً موجب «تغییر توزیع توانمندی‌ها» و نهایتاً «تغییر جایگاه کشورها» می‌شود. در این چارچوب بر مبنای توانمندی‌های نظامی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، کشورهایمانند آمریکا که در رأس هرم قرار داشتند در حال سقوط به رده‌های پایین‌تر هستند و این نقطه عطف شکست تلاش‌های بیش از ۲ دهه ایالات متحده برای ایجاد و استقرار نظم بین‌المللی آمریکامحور محسوب می‌شود. ایران یکی از این قدرت‌هاست که توانسته با ایجاد زیرساخت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در سطح منطقه غرب آسیا، نقش آفرینی مؤثری در تحولات و معادلات آن داشته است. به هر ترتیب نقش‌یابی و نقش آفرینی قدرت‌های نوظهور یکی از واقعیات نظم بین‌المللی در حال شکل‌گیری است و کشورها به هر میزان که بتوانند مؤلفه‌های قدرت ملی خود را تنوع بخشیده و تقویت کنند، خواهند توانست از قدرت تأثیرگذاری بالایی نیز برخوردار باشند.

انتقال قدرت علمی به آسیا

یکی از معیارهای اصلی قدرت‌های غربی برای شکل دادن به نظم جهانی دلخواه خود، تکیه بر دانش و تولید آن در کشورهای سلطه‌گر بوده است. با این حال در نظم جدید جهانی این مرجعیت به شکل معناداری در حال تغییر است. ایران با تولید وسیع مقالات علمی در سال گذشته در میان ۲۰ کشور برتر دنیا در تولید علم قرار گرفته است. وب «و اسپاینس» از معتبرترین پایگاه استنادی جهان اعلام کرده است که نرخ تولید مقالات علمی در آمریکا روندی نزولی دارد و چین با روندی رو به رشد در حال حرکت است. ایران نیز در میان کشورهای اسلامی رتبه نخست را در تولید علم به خود اختصاص داده است.

سیاست‌گذاری در شرق نه غرب

روندی که از سال‌ها پیش آغاز شده و اندیشمندان غربی مانند «جوژف‌نای» با آن اشاره داشته‌اند، «انتقال مرکز ثقل قدرت جهانی» از غرب به شرق است. در این چارچوب غرب و آمریکا دیگر مانند گذشته مرکز ثقل قدرت نظامی، اقتصادی و فرهنگی نیستند و قدرت‌های نوظهور اقتصادی، سیاسی و نظامی در کنار چین و اتحادیه‌های اقتصادی مانند «ش.ا.ن» نیز در شکل‌دهی معادلات سهم دارند. پتانسیلهای واضح که نوید پایان عصر تمرکز قدرت در جهان غرب به رهبری آمریکا را می‌دهد.

عبور از آمریکا؛ نزدیکی به ایران

سیاست‌های تفرقه افکنانه غربی‌ها منجر به آن شده است که برخی کشورهای منطقه با یکدیگر اختلاف پیدا کنند یا سوءتفاهماتی منجر به دوری آنان از یکدیگر شود. فعال شدن دیپلماسی خارجی ایران و همراه کردن کشورهای پرنفوذ منطقه با این سیاست برای گره گشایی از برخی چالش‌های اقتصادی سبب شده است. نفوذ سیاسی غرب در منطقه خاورمیانه به حداقل برسد و باز یگران جدیدی جای آنها را بگیرند؛ باز یگانی که با همکاری با هم مشکلات منطقه را برطرف می‌کنند.

کاهش قدرت نظامی در منطقه

آمریکا به عنوان مدعی رهبری جهان در ۱۵۱ کشور پایگاه یا ایستگاه نظامی دارد. این حضور منجر به نفوذ آمریکا برای دخالت در امور داخلی کشورها شده است. با شدت گرفتن مخالفت‌ها با حضور نیروهای خارجی در این کشورها، شاهد هستیم که آمریکا برای تعداد پایگاه‌ها و تجهیزات نظامی خود را در آسیا کاهش داده‌اند. مرکز مطالعات استراتژیک الفکر در گزارشی به اقدام آمریکا برای کاهش نیروهای نظامی خود در خلیج فارس اشاره کرده و از خارج کردن اسامانه ضدموشکی پاتریوت از تعدادی از کشورهای عربی از جمله عربستان و کویت خبر می‌دهد. این مرکز در ادامه گزارش خود نوشته دولت بایدن تلاش دارد در توزیع نیروهای نظامی آمریکا در خارج از منطقه تجدیدنظر کند.

نکته

ایران و ونزوئلا؛ پیشگام در ظهور نظم نوین جهانی

سعدالله زارعی

کارشناس سیاسی

آینده اروپا چه می‌شود؟

فضای غرب فضایی مملو از تعارض، سؤال و چالش‌های مزم است. در شرایط کنونی در تبادلات داخلی اتحادیه اروپا و میان سران کشورهای اروپایی این سؤال مطرح است که آینده اروپا و سرنوشت آن با توجه به روند انتقال قدرت در جهان چه خواهد شد. اکنون این نگرانی میان اروپاییان وجود دارد که در ۲ دهه آینده اتحادیه چه سرنوشتی پیدا خواهد کرد چرا که اختلافات داخلی در اروپا میان انگلیس، فرانسه و آلمان با اتحادیه در روندی قرار دارد که آینده اتحادیه اروپا را با تردیدهایی روبه‌رو کرده است. اکنون این سؤال به شکل جدی وجود دارد همانطور که با اندک اشتباهی جنگ بزرگی در اوکراین رخ داد آیا امکان تکرار این جنگ در اروپای مرکزی و مناطقی مانند بالکان که سابقاً بحرانی بودند احتمال وقوع دارد؟ و اگر این اتفاق رخ دهد آیا اروپایی‌ها که نتوانستند بحران اوکراین را به درستی مدیریت کنند می‌توانند از پس بحران‌های بعدی بر بیایند؟ سؤال بعدی این است که آمریکا برای اروپایی که اکنون با مشکلات جدی دست و پنجه نرم می‌کند و بیمار است چه برنامه‌ای دارد و سرنوشت اروپا از نگاه آمریکا چیست؟ از سوی دیگر، رابطه اروپا و روسیه به دلیل جنگ در اوکراین به شدت آسیب دیده و زخمی شده است. کار حتی تا پای تهدید اتمی نیز بالا گرفته است. اما این روند در صورتی که مدیریت نشود می‌تواند به چالش جدی برای اتحادیه اروپا تبدیل شود. وجود پرونده‌های مشترک میان روسیه و اتحادیه اروپا خصوصاً در حوزه انرژی در صورت استمرار وضعیت کنونی مسئله‌ای است که اروپایی‌ها نمی‌توانند به‌سادگی از کنار آن عبور کنند. در کنار این موارد، سرنوشت ناتو نیز در حاله‌ای از ابهام قرار دارد. اکنون در منطقه غرب آسیا شاهد بحران‌هایی هستیم که این بحران‌ها در چارچوب آسیا و مشارکت کشورهای آسیایی و بدون دخالت ناتو و کشورهای فرامنطقه‌ای در حال برطرف شدن است. بنابراین، نفس وجود پایگاه‌های ناتو در مناطق آسیایی و کارکرد آن با سؤالات جدی روبه‌رو شده است. علاوه بر این، اختلاف میان ۳ قدرت اروپایی با یکدیگر تأثیر جدی بر روند تبادلات اروپا بر جای گذاشته است. این شرایط سبب شده است موقعیت اتحادیه اروپا به گونه‌ای جدی در جهان تضعیف شود به نحوی که این اتحادیه دیگر قادر نیست نقش قابل توجهی در بررسی و برطرف کردن پرونده‌های مختلف در سطح جهانی بازی کند و تنها به شکل افغان و خیزان و در حد حفظ آبرو در حال واکنش نشان دادن به تحولات مختلف است.

نظم جهانی جدیدی در راه است

نگاه

سپهر خلجی*

ایران، قدرت شماره یک در غرب آسیا

همانطور که رهبر انقلاب بارها در فرمایش‌های خود به آن اشاره نموده‌اند، آمریکا در سال‌های اخیر رو به افول رفته است. وقتی که رهبر انقلاب برای نخستین بار در سال ۹۶ نایب‌ودی ایالات متحده ابسان کردند، خیلی‌ها باید تردید به این موضوع نگاه می‌کردند. اما به مرور زمان حتی پژوهش‌ها و استراتژیست‌های غربی و آمریکایی نیز با ادله و سند، سخنان رهبر انقلاب را تأیید کردند و همگی بر این موضوع اتفاق نظر پیدا کردند که آمریکا هر روز ضعیف‌تر از دیروز می‌شود. از میزان بدهی آمریکایی‌ها گرفته تا تقلیل قدرت نرم آنان و همچنین شکافی که در بدنه نخبگانی و سیاست‌گذاری ایالات متحده به وجود آمده است، نشان‌دهنده وجود اختلافات داخلی در این کشور است. از سویی نگاهی ساده به افزایش تعداد زندانی‌ها در ایالات متحده، حاکی از خشم مردم این کشور از سیاست‌های خصمانه دولت‌مردان‌شان است. روند رو به افول آمریکا در منطقه غرب آسیا روشن‌تر است. در حقیقت فرار آنها از افغانستان اوج ذلت آمریکایی‌ها بود. هر چند که خودشان خروچشان را به دلایل دیگر معنایی کنند، اما همگان خوب می‌دانند که ایالات متحده در واقع مجبور به عقب‌نشینی شد و بعد از خروج آمریکایی‌ها از منطقه، وضعیت غرب آسیا دستخوش تغییرات مهمی شد و کسانی که زمانی فکر می‌کردند می‌شود به ایالات متحده تکیه کرد، متوجه اشتباه محاسباتی مهم خود شدند و دیدند که چگونه آمریکا به آسانی پشت آنان را خالی کرد و به منافع خود چشم دوخت. در حقیقت دنیا شاهد یک نظم جدید است و در حال خروج آمریکا به پایان رسیده است چرا که در جهانی چندقطبی زندگی می‌کنیم و اروپا نیز دیگر تنها تصمیم‌گیرنده در جهان نیست. از سویی می‌بینیم که کشورهای عربی و منطقه غرب آسیا از طریق تبادل انرژی و منابع دیگر نقش مهمی را در حال ایفا کردن هستند. از سوی دیگر رویارویی چین و آمریکا از تشکیل یک نظام چند قطبی و اتیم هژمونی آمریکا خبر می‌دهد. اساسات سدهایرالیسمی در آمریکا لاتین و آفریقا نیز قابل درک و نشان‌دهنده این موضوع است که ایالات متحده دیگر نمی‌تواند بر این کشورها حکومت کند.

* رئیس شورای اطلاع‌رسانی دولت